
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:4

Reformationsjubileet 2017

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som relaterar till reformationsjubileet 2017.

I motion 2015:34 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en plan och församlingsstöd för uppmärksammande av reformationsjubileet 2017 samt att kyrkomötet beslutar att söka kontakt och samverkan med riksdag och regering för uppmärksammande av reformationsjubileet på nationell nivå.

Gudstjänstutskottet konstaterar att det som motionärerna efterfrågar redan idag behandlas på Svenska kyrkans nationella nivå. Utskottet föreslår att motionen i dess två punkter ska anses vara besvarad.

I motion 2015:47 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att inför reformationsjubileet 2017 utarbeta ett underlag för samtal, studier och rådslag om Svenska kyrkans vägval.

Gudstjänstutskottet menar att samtal om Svenska kyrkans framtid inte bara är viktigt utan också nödvändigt. Utskottet menar dock att det kommande reformationsjubileet kommer att väcka sådana frågor. Utskottet påpekar också svårigheten med en ny större satsning utöver sådant som redan nu görs. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motion 2015:47.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:34, punkt 1, är besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:34, punkt 2, är besvarad med vad utskottet anfört.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:47.

Motionernas förslag

Motion 2015:34 av Aron Emilsson och Julia Kronlid, Uppmärksammande av reformationsjubileet 2017

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en plan och församlingsstöd för uppmärksammande av reformationsjubileet 2017.
2. Kyrkomötet beslutar att söka kontakt och samverkan med riksdag och regering för uppmärksammandet av reformationsjubileet på nationell nivå.

Motion 2015:47 av Dag Sandahl, Svenska kyrkans vägval

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inför reformationsjubileet 2017 utarbeta ett underlag för samtal, studier och rådslag om Svenska kyrkans vägval.

Bakgrund

År 2017 uppmärksammas 500-års minnet av reformationen i de kyrkor som präglas av den lutherska reformationen. Lutherska världsförbundet (LWF) utsåg år 2011 en kommitté att arbeta med hur firandet ska genomföras. LWF:s rådsmöte godkände ett par år senare kommitténs förslag. Temat för år 2017 inom LWF är *Befriad av Guds nåd. Frälsningen – inte till salu; Människan – inte till salu; Skapelsen – inte till salu*. LWF har också identifierat tre principer för hur reformationen bör uppmärksammas: 1) reformationen av idag är en global angelägenhet med en mångfald av erfarenheter att ta tillvara från de olika medlemskyrkorna, särskilt de i minoritetsställning, 2) luthersk reformation av idag är att tillsammans med kristna i andra kyrkliga traditioner följa Jesus Kristus, 3) den lutherska reformationen av idag är en ständigt pågående process.

I Svenska kyrkan har frågan om ett svenskt firande diskuterats i olika fora sedan den väcktes vid ett biskopsmöte år 2009. Kyrkomötet biföll år 2011 motion 2011:86 om att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka och planera ett reformationsfirande. I motionen uttrycks en önskan att Svenska kyrkan tar del i diskussionen och det internationella firandet av reformationen.

Det nu pågående projektet reformationsåret 2017 spänner över kyrka och samhälle men syftar inte minst till att initiera samtal i Svenska kyrkans församlingar om det reformatoriska arvet och därigenom till att ge redskap för framtida beslut och vägval i Svenska kyrkan.

Stora arrangemang som kyrkostyrelsen lägger särskilda resurser på är Teologifestivalen i Uppsala i februari, Världens fest i Västerås i juni (under namnet världens Luther), och Reformationsveckan i slutet av oktober, som kulminerar då reformationsdagen 31 oktober firas i landets domkyrkor.

Reformationsåret kommer också att märkas på Svenska kyrkans Se människan-scen under bok- och biblioteksmässan i Göteborg i september.

Uppmärksammande av reformationsjubileet 2017

Projektet *Reformationsåret 2017* har startat och är under utveckling. Som intressenter ser projektet bland annat stiftet, församlingar, andra samfund och kyrkor, media, kulturliv, samhällsbärande institutioner samt allmänheten. Ett huvudmål med reformationsåret är att aktualisera och levandegöra kristen tro på ett sätt som håller samman dåtid, nutid och framtid och som pekar mot dess förändrande kraft. Huvudmålet har sedan ett flertal delmål som gemensamt spänner över kyrkans olika nivåer samt samhälle och allmänhet.

Den 31 oktober 2016 möts ledare för den katolska kyrkan och Lutherska världsförbundet i Lund för att tillsammans högtidlighålla 500-årsminnet av reformationen. Den 29 oktober 2017 kommer en högtidsgudstjänst att hållas till vilken också det officiella Sverige kommer att inbjudas, liksom det görs vid andra högtidstillfällen i Svenska kyrkan.

Antalet medlemmar i Svenska kyrkan har minskat, likaså har antalet personer som firar söndagsgudstjänst eller andra gudstjänster också minskat. Anledningarna till detta är många och komplexa. Med anledning av en motion 2013:5 som väckts till kyrkomötet 2013 behandlades frågan om en framtidskommission i betänkandet K1 2013:12. I sammanfattningen skriver man: "Utskottet menar att det är viktigt att diskutera framtidsfrågorna för att se vilka strategiska vägval Svenska kyrkan ska göra. Det arbete som motionären efterfrågar pågår dock redan på den nationella nivån och därför föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen", detta blev också kyrkomötets beslut. I utskottets övervägande påpekas följande.

Kyrkolivsutskottet menar att arbete med framtidsfrågorna redan pågår på kyrkokansliet och att en framtidskommission inte är den bästa formen för analys av och reflektion om framtidsfrågorna. Andra former av mötesplatser mellan personal, förtroendevalda och företrädare för exempelvis näringslivet där samtal förs om de utmaningar som Svenska kyrkan står inför är att föredra.

I kyrkostyrelsens skrivelse *Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2014–2016* (KsSkr 2013:1) är framtidsfrågorna ett prioriterat område och under senare år har en rad utredningar och revideringsarbeten med sikte på framtiden genomförts. Kyrkolivsutskottet behandlade även vid 2011 års kyrkomöte en motion K1 2011:14 med förslag om att tillsätta en framtidskommission. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås vilket också blev kyrkomötets beslut. Utskottet motiverade sitt beslut med "att det är viktigt att diskutera framtidsfrågor för att se vilka strategiska vägval Svenska kyrkan ska göra. Utskottet menar dock att ett sådant arbete redan pågår".

Svenska kyrkans nationella nivå bearbetar, analyserar och diskuterar utmaningar inför kyrkans framtid genom att genomföra analyser och forskning. Statistik inhämtas, följs och analyseras kontinuerligt och bidrag ges in i det pågående samtalet om hur statistiken ska tolkas och vilka möjliga vägval som står tillbuds. Ett sådant exempel är undersökningen *Medlem 2010* vilken är publicerad under namnet *Svenska kyrkans medlemmar*. En annan är *Församlingar mot strömmen*. Också den forskning som bedrivs på nationell nivå bearbetar ständigt frågor med relation till Svenska kyrkans framtida vägval. Några exempel är böckerna *Medlem 2010: En teologisk kommentar*, *Barnen i Svenska kyrkan: Teologiska reflektioner om en kyrklig praktik*, *Minne och möjlighet: Kyrka och historiebruk från nationsbygge till pluralism* samt *Spåren i snön: Att vara kyrka i norrländska glesbygder*. Detta är bara några exempel på hur Svenska kyrkans framtida vägval bearbetas såväl pastoralt som teologiskt i skriftlig form men också i form av seminarier och föreläsningar i stift och kontrakt där resultaten sprids i vidare kretsar.

Under reformationsåret 2017 är ett flertal större evenemang och andra satsningar planerade, varav vissa syftar till ökad kunskap och kunskapsbaserad förnyelse av Svenska kyrkan. Satsningar kommer bland annat att göras genom särskilda "inspirationspaket" för barn och ungdomar samt vuxna. Inspirationspaketen är tänkta att användas i församlingar för samtal och fortbildning om Svenska kyrkans reformatoriska arv och i förlängningen är en förhoppning att ökad kunskap och ökat intresse kan hjälpa Svenska kyrkan i framtida beslut och vägval.

Ett pågående arbete som syftar till att söka ta ett större grepp om frågan om kristen tro och liv i vid mening – där samtal och studier om liv, tro och kyrka ingår som komponenter – är satsningen *Dela tro – dela liv*. Satsningen som omfattar

60 miljoner kronor under åren 2013–2018 beslutades av kyrkomötet 2012 och är en gemensam satsning mellan nationell nivå, stift och församlingar med uppgift att stärka församlingarna i det grundläggande uppdraget.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

Kyrkomötet beslutar att motion 2015:34 är besvarad med vad utskottet anför.

Gudstjänstutskottet bejakar att 500-årsminnet av reformationen år 2017 ger möjlighet för Svenska kyrkan att visa på viktiga aspekter av Luther och den lutherska teologins betydelse för såväl kyrka som samhälle genom den svenska historien.

Utskottet påpekar dock att det som motionärerna efterlyser sedan länge planeras för. Bland annat är Svenska kyrkan del i ett internationellt firande inom Lutherska världsförbundet (LVF). Men också i Sverige planeras för ett firande på Svenska kyrkans alla nivåer under reformationsåret 2017. Flera stora nationella satsningar kommer att genomföras och samtidigt sker satsningar på såväl stifts- som församlingsnivå. I oktober 2017 kommer också en högtidsgudstjänst att hållas till vilken det officiella Sverige inbjuds.

Med hänvisning till ovanstående menar utskottet att motionärernas förslag i motion 2015:34, punkt 1 och punkt 2 är besvarade.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:47.

Att ett fortlöpande och framtidsinriktat samtal om såväl kyrkans teologi som praxis förs på, och mellan, kyrkans olika nivåer ser utskottet – liksom motionären – inte bara som viktigt utan också som nödvändigt. Gudstjänstutskottet pekar dock på att reformationsåret 2017 redan nu rymmer satsningar – på kyrkans alla nivåer – som bland annat kommer att beröra reformationens teologi som en resurs i såväl kyrka som samhälle. Detta, menar utskottet, kommer av nödvändighet att väcka framtidsinriktade frågor relevanta för Svenska kyrkan och därmed bidra till Svenska kyrkans framtida vägval.

Utskottet menar också att såväl arbetet med den nya kyrkohandboken som reformationsjubileet är stora tilldragelser som båda kommer att ta tid och kraft att hantera på goda sätt inom Svenska kyrkan.

Det finns också redan nu, menar utskottet, ett flertal andra satsningar som syftar till att bearbeta och ge redskap för Svenska kyrkans framtida vägval. Satsningen Dela tro – dela liv är en viktig sådan.

Utskottet bejakar det framåtsyftande och fortlöpande samtalet om Svenska kyrkan men menar att möjligheterna till sådana samtal i församlingar, på stift och på nationell nivå redan idag är många och kommer att bli än fler när reformationsjubileet 2017 startar.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2015:47.

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacson, Torvald Johansson, Dag Sandahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran Wass, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot beslutet att avslå motion 2015:47 och föreslår bifall till densamma.

Tanken att Svenska kyrkan i tidsnöd och orkeslöshet inte utifrån samtida insikter om ett kyrkoliv med problem eller i kris, skulle kunna ta sig an de framtidsinriktade frågorna utan behöver vänta till efter ett reformationsjubileum, ter sig för mig som högst egendomlig. Reformation handlar om att se Kyrkans problem och söka möjligheter för att Kyrkan på nytt ska finna sin form. Det kan gälla såväl lära som liv. Den evangeliska kyrkan sökte det apostoliska som därmed är det sant katolska.

Jag menar att det inte är sant att många samtal om det kyrkliga läget före kommer i Svenska kyrkan. Jag ser mest besvärjelser för att undvika sådana. Utskottet ägnar sig åt detta när *Dela tro – Dela liv* närmast används som alibi för att slippa det motionen föreslår, ett arbete som det alltså inte finns tid och kraft till.

Situationen påminner mig närmast om vad som sägs om den ryska kyrkan som i början av 1900-talet ägnade sig åt liturgisk reformverksamhet men stod handfallen inför de skeenden som skapade helt nya betingelser för samhälle och kyrka.

Dag Sandahl